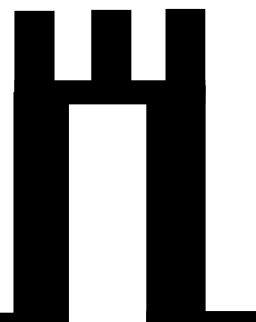

hlásk

ročník XXXVII, 2026, č. 2

Hrady a archivy, dvě lásky velkého profesora. Století od úmrtí Augusta Sedláčka

Petr Kolář

Česká historiografie zná bezpochyby mnoho osobností proslulých svojí pracovitostí a také autorskou plodností. Přesto je snad možné říct, že na tomto poli obzvláště vynikal profesor August Sedláček (1843–1926). Zasloužilý hradolog, který je považován za zakladatele moderní české kastelologie, a také patron Klubu Augusta Sedláčka. Již před lety byl označen za nejpilnějšího badatele naší historie. Jistě ne neprávem. Od jeho úmrtí uplynulo 15. ledna tohoto roku plných 100 roků.

Jeho životní osudy byly již v minulosti mnohokrát zmapovány, není tudíž účelem tohoto příspěvku je znovu podrobně líčit. Spíše zde bude snaha se za jeho osobností ohlédnout trochu netradičněji, zejména ve světle Sedláčkova zájmu o hradní stavby a také o archivy jako nezbytný základ k jejich výzkumu. V této souvislosti snad není od věci si též připomenout minulost „sedláčkovských“ příspěvků v Hlásce. Nebylo jich totiž málo. Až do letoška se na stránkách tohoto čtvrtletníku objevilo celkem dvacet devět článků věnujících se nějakým způsobem osobě Augusta Sedláčka včetně jednoho speciálního čísla Hlásky. Předložený příspěvek má tedy tu čest být celkově již třicátým na toto téma, tedy vlastně také jubilejním. Autor tímto děkuje Petru Mikotovi za poskytnutí uceleného přehledu dosud vydaných článků (online na stránkách klubu v sekci Prameny).

Historik, heraldik, sfragistik, genealog a v neposlední řadě také pedagog August Sedláček se narodil 28. srpna 1843 v Mladé Vožici do rodiny Františka Sedláčka, působícího v právních službách několika jihočeských statků v okolí jeho bydliště. Společně s matkou Františkou rozenou Šemberovou vychovávali kromě Augusta ještě další tři syny. Mladý August zahájil svá studia na gymnáziích v Jihlavě a Písku a pokračoval v letech 1863–1867 na Filosofické fakultě v Praze. K jeho vyučujícím zde patřili kupř. Václav Vladivoj Tomek nebo Antonín Gindely. Ale snad největším Sedláčkovým mentorem se stal prof. Dr. Josef Emler (1836–1899), od roku 1871 ředitel městského archivu v Praze (dnešního Archivu hlavního města Prahy) jakožto nástupce zesnulého Karla Jaromíra Erbena. Jak příznačné! Kariéru zahájil August Sedláček jako středoškolský

profesor v Litomyšli a později v Rychnově nad Kněžnou a Táboře. V roce 1899 po smrti své první manželky Ernestiny se přestěhoval do Písku kde nejen dožil své dny, ale také se zde podruhé oženil s výrazně mladší přítelkyní Terezou rozenou Balcarovou. Je také nutné zmínit, že August Sedláček byl držitelem Řádu Františka Josefa rytířské V. třídy (ve svých pamětech ale hovoří o dvou vyznamenáních od císaře, stejně tak jako manželka Tereza). Tolik ve stručnosti k jeho životním osudům.

Od mládí sice tihl August Sedláček k topografii, kastelologii a také kartografii s místopisem (dokonce se toho času sám pokusil vytvořit mapu Písecka), ale přeci jen se jeho fascinace hradními objekty začala prohlubovat až v sedmdesátých letech 19. století. Jeho první počiny na tomto poli byly ovšem staršího data ještě coby středoškolského studenta. Kolem roku 1860 sepsal a sestavil (tehdy ještě v němčině) celkem třináct sešitů rozdělených podle tehdejších krajů Českého království a obsahujících dějiny jednotlivých hradních objektů. O málo později propadl vlivu Františka Alexandra Hebera a jeho díla *Böhmens Burgen, Vesten und Bergschlösser*. Patrně tady vzalo počátek Sedláčkovy rozhodnutí vytvořit monumentální přehled panských sídel v Čechách. V prvé řadě želel nekompletnosti Heberova díla, přičemž si byl také vědom jeho určité romantičnosti poplatné době vzniku. Nicméně i on sám

později do svých *Hradů* zařadil některé místní pověsti po vzoru Heberově (ačkoliv tak učinil pod vlivem vydavatele Františka Šimáčka). Ovšem neméně želel horší přístupnosti Heberových knih širšímu českému čtenářstvu zásluhou jejich německojazyčného provedení.

Pod vlivem probouzejícího se vlastenectví po roce 1860 se tudíž definitivně rozhodl tvořit v češtině. V sedmdesátých letech tak tento obor již plně vystoupil do popředí Sedláčkových zájmů a prakticky celou dekádu zasvětil přípravě jeho vlastního stěžejního díla k vydání. Sešitově začalo vycházet v prosinci 1880. První ucelený díl monumentálních *Hradů, zámků a tvrzí Království českého* vyšel potom v roce 1882. Ačkoli v názvu díla figurují také zámky, přesto na zámeckou architekturu nebyl kladen hlavní důraz. Hranici pro zařazení sídel do kompendia omezil Sedláček zhruba 16. stoletím, resp. koncem uplatnění opevňovacích a pevnostních funkcí při jejich výstavbě. Věc vcelku pochopitelná vzhledem k zaměření díla a ostatně také k pozdější obrovské vlně výstavby barokních zámků. Přece jen ale také šlo o přístup poplatný 19. století, jenž baroko a pobělohorské dějiny vůbec do určité míry dehonestovalo. Samotným Sedláčkem byly tyto stavby označovány jako „parukový sloh“. Přesto vytvořil monumentální, nesmrtelné a dodnes prakticky nepřekonané dílo vývoje hradní a pevnostní architektury v Čechách o patnácti svazcích členěných dle krajů, jehož závěrečný díl se dočkal vydání až po autorově smrti v roce 1927. Jakkoli byla mnohá Sedláčkova zjištění později korigována nebo i vyvrácena, je nepochybné, že tímto počinem položil základy české vědecké kastelologie.

Ve městě na zlatonosné Otavě se August Sedláček později také naplno začal věnovat archivářskému řemeslu (tehdy skutečně ještě řemeslu), když působil na pozici městského archiváře. A péče o archivní dokumenty jej posléze zcela pohltila. Ovšem Písek zdaleka nebyl jeho

prvním archivářským působištěm. Tím se stal velkostatkový a rodinný archiv rodů Paarů v Bechyni. Zde ještě částečně vycházel ze systému zavedeného Schwarzenberky v Třeboni a bechyňský systém napodobil též v panských archivech ve Lnářích a Březnici. Podobně i v městském archivu v Táboře, kde také působil ještě před rokem 1899. Pro písecký archiv potom postupně od roku 1900 vytvářel vlastní pořádací systém použitý později i na jiných místech. Jak je totiž známo Sedláčkových zkušeností, dokumentační a archivářské rutiny, využíly i další archivy: archiv Prácheňského kraje uložený na několika místech, Protivín a konečně rokycanský archiv, jeho vůbec poslední (a také nejvzdálenější) profesní působiště.

V Rokycanech dodnes zájemci o dějiny města vycházejí z tehdejšího pečlivého inventárního zpracování městského archivu. Sedláček přijal nabídku městské rady na jeho uspořádání, neboť jej lákal svojí poměrnou bohatostí a starobylostí. Je ovšem také smutnou pravdou, že zdejší působení podlomilo profesorovo zdraví a bezprostředně předcházelo jeho skonu. Zejména vlivem obtížného pětiletého cestování mezi Pískem a Rokycany (1920–1925).

Nicméně v roce 1920 se mu k cestování naskytl ještě jeden archiv, i když zdaleka ne tak vzdálený, a ne tak rozsáhlý. Zájem o Sedláčkovy služby projevil zmíněný malý archiv v Protivíně, kde byly práce dokončené ještě téhož roku. Existují i zmínky o archivech v Milevsku a Jistebnici, ale jeho působení v nich není spolehlivě doloženo. Někdo by se mohl podívat Sedláčkovu zanícení pro archivy a výzkum archivních dokumentů. Uvědomíme-li si ovšem o jaké hodiny a hodiny strávené v archivech v jeho případě běželo a známe-li závislost na těchto pramenech při výzkumu jeho milovaných hradů, není to až tak zarážející.

Vážený profesor se záhy stal známou osobností města Písku. Proslulost si brzy také získaly jeho přísně dodržované zvyky. V tom se ostatně Písek nelišil od předchozích působišť. Snad jen vzhledem k jeho přibývajícimu věku zde budila tato systematická větší pozornost. Pověstnými se staly Sedláčkovy procházky městem, pravidelné koupele v domácím bazénku (mimočodem dodnes dochovaném) a především návštěvy restaurace „U Reinerů“, kořeněné nejen místním plzeňským pivem, ale také více či méně učenými diskusemi se spolustolovníky. Dá se dokonce říct, že dosud existující restaurační zařízení žije z bývalé slávy do dnešních dnů. A v této souvislosti bychom neměli zapomenout ani na další profesorův neotřesitelný zvyk odebrat se přesně ve 21 hodin k nočnímu odpočinku.

Poslední týdny Sedláčkova píseckého pobytu po návratu z Rokycan již byly ve znamení prudce se zhoršujícího zdravotního stavu. Závěrečné dny svého života od 7. do 14. ledna 1926 strávil již převážně na lůžku ve společnosti manželky Terezy. August Sedláček, velikán české kastelologie, archivnictví i dalších historických oborů, zde vydechl naposledy nedlouho po půlnoci 15. ledna 1926. Uchvejme jeho památku!

Použité fotografie ze SOkA Písek.

Jako doplněk k společenským aktivitám otiskujeme dvě zajímavé fotografie ze sbírek Prácheňského muzea v Písku. Zachycují Augusta Sedláčka roku 1925 při jeho návštěvě bojiště bitvy u Sudoměře, kde tehdy probíhala stavba monumentálního Žižkova pomníku podle návrhu Emanuela Juliana Kodeta. (Na upozornění pracovníků píseckého muzea připravil Jiří Varhaník).

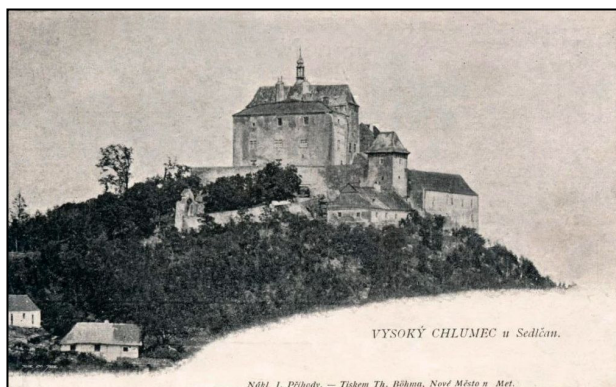

August Sedláček na staveništi Žižkova pomníku u Sudoměře 2025.

Pozdně gotická podoba hradu Vysokého Chlumce

Milan Novobilský

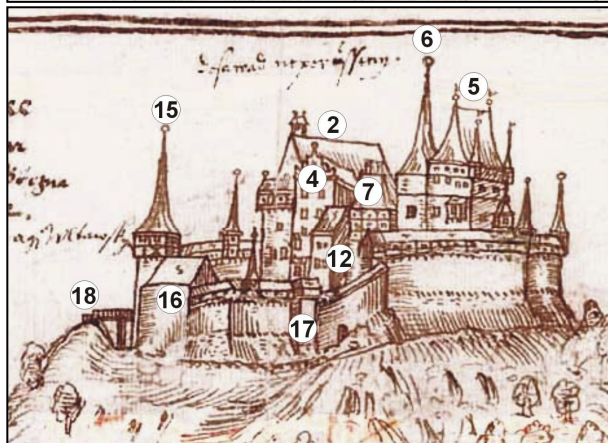
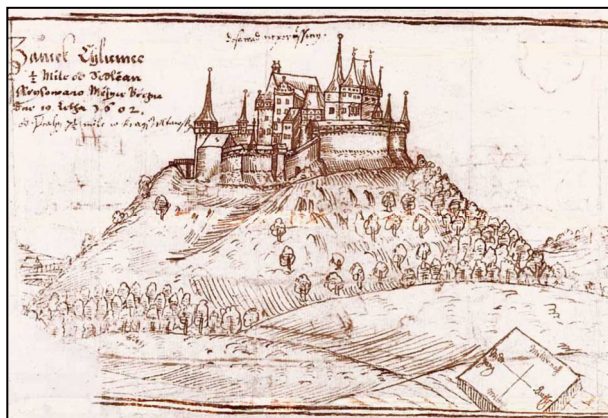
Hrad Vysoký Chlumeč (okr. Příbram) patří mezi dobře dochované objekty a již z dálky upoutá svoji mohutnou členitou hmotou (**obr. 1**). Přestože prošel mnoha přestavbami, stal se později zámeckým sídlem, a nakonec jen správně hospodářským centrem chlumeckého panství, zachovává si stále svoji gotickou podstatu. Porovnáním současného stavu hradu se známou Willenbergovou kresbou Vysokého Chlumce, zachycující stav této památky na počátku 17. století, je zřejmé, že některé gotické konstrukce a objekty zcela zmizely. Willenbergova kresba z roku 1602 zachytila hrad v pohledu od jihovýchodu, ve kterém je nejvýstižněji zobrazena bohatá skladba stavebních objektů jádra i předhradí. Nad vyobrazením hradu je poznámka „dosavad neporušený“ (**obr. 2**). Byť již v této době prošel určitými renesančními úpravami, jeho charakter byl stále pevnostní.

Obr. 1: Vysoký Chlumeč. Pohled na hrad od jihozápadu. Pohlednice. První desetiletí 20. století. Náklad J. Příhoda.

Tento příspěvek si klade za cíl nejen ověřit relevantnost Willenbergovy kresby, jehož věrné podání při kreslení pohledů na města, hrady a jiné památky bylo již několikrát prověřeno (např. Razím¹) či Novobilský²), ale také na základě superpozice Willenbergovy kresby s vytvořeným 3D modelem upřesnit některé sporné interpretace zaniklých gotických objektů. Výsledkem je pokus o nastínění pozdně gotické podoby hradu. Není záměrem předvést kompletní líčení jeho stavební historie, která je složitá, těžko uchopitelná a mnohdy názorově nejednoznačná. Přednostně se

následující předložené úvahy dotýkají objektů, které mají vztah k vytčenému záměru. Přesto nebyly opomenuté některé zajímavé skutečnosti, které ze studia podkladů vyplynuly. Je třeba je chápat jako námět k případné budoucí diskusi.

Obr. 2: Vysoký Chlumeč. Willenbergova kresba hradu z roku 1602 (originál uložen v depozitáři kláštera premonstrátů na Strahově). Legenda totožná s plánem: 2 – západní palác, 4 – jižní křídlo západního paláce, 5 – východní palác, 6 – arkýřová kaple, 7 – třípatrové hrázďení, 12 – jižní křídlo, 15 – věž předhradí, 16 – budova na předhradí, 17 – věžice v nároží hradby, 18 – most do horního hradu.

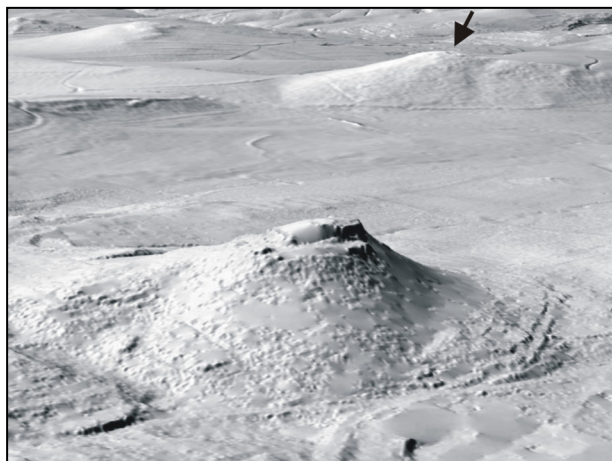
Stručná historie a osudy hradu.

Hrad Vysoký Chlumec získal přídomek Vysoký až po roce 1848, proto jej budeme v této studii nazývat nadále pouze Chlumec. Úplné počátky hradu Chlumce jsou nejasné. Nálezy keramiky v druhotné poloze nasvědčují existenci nějakého šlechtického sídla již v 13. století. Konstrukce z této doby se zatím nepodařilo zjistit. Jediné, co můžeme říci je, že na hradním vrchu existovala nějaká lidská aktivita.³⁾ Písemné zprávy ze 13. století uvádějí Mrákotu a Vintře z Chlumce. Zda se však jedná o Chlumec na Příbramsku, nelze s jistotou říci. První zmínku o existenci hradu přináší zápis ve dvorských deskách z roku 1382, ve kterých je uveden purkrabí Chlumce Zbyněk. V roce 1385 je již zmínován vlastník Purkart z Janovic. Hrad byl patrně postaven někdy předtím na konci 70. let. Páni z Janovic vlastnili hrad až do konce 60. let 15. století. Po krátkém intermezzu, kdy hrad držel Bedřich Ojř z Očedělic, kupuje hrad v roce 1474 Anna z Rožmberka, vdova po Janovi Popelovi z Lobkovic.⁴⁾ Vlády nad Chlumcem se brzo ujali její synové.⁵⁾ Lobkovicové zastávali tradičně vysoké funkce u královského dvora a většinu času trávili v sídle svého úřadu, tedy v Praze. Na Chlumec přijížděli jen občas. Když získali zámek Roudnici, se stala po roce 1604 jejich hlavním sídlem. Přes druhořadý význam Chlumce byl hrad několikrát upravován a přestavován, o čemž se nám dochovaly zprávy ze stavební činnosti. Větší pozornost věnoval hradu Václav Eusebius, který zamýšlel přestavět hrad na zámek architektem Antoniem Portou. Z toho záměru však sešlo. Připojeno bylo jen nové předhradí na západě, s barokní vstupní branou, a k západnímu paláci přistavěno arkádové schodiště. Vybudován byl i nový přístup do jádra hradu po kamenném mostě.⁶⁾ Někdy po roce 1736 se zřítlo jižní křídlo východního paláce⁷⁾ a již nebylo nikdy vybudováno. Přestože byl hrad jen sídlem správy, byl nadále udržován a díky tomu vděčíme za jeho dochovaný stav. Lobkovicové vlastnili hrad až do roku 1948. V restituci jej získali zpět v roce 1992, ale již v roce 1998 jej prodali manželům Arco Zinberg, kteří hrad vlastní doposud a postupně jej obnovují.

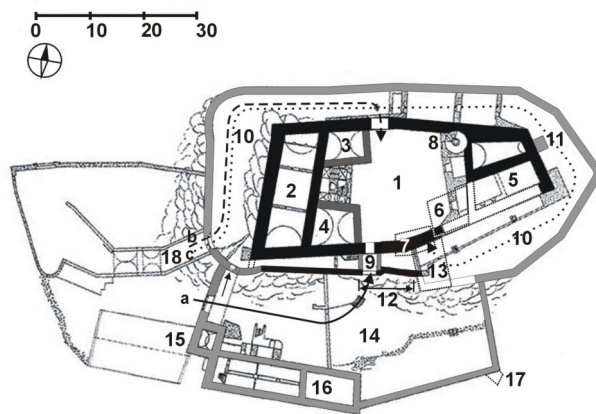
Vhodné je ještě připomenout, že počátky výstavby Chlumce se možná odehrály na úplně jiném místě, a to na lokalitě Pačíska vzdušnou čarou vzdálené od Vysokého Chlumce směrem severovýchodním 2 km. Zde se nalézají stopy po nedokončeném hradu. Autoři studie o nezdařené lokaci na Sedlčansku lokalitu interpretují jako stavební aktivitu, možná Purkarta z Janovic, která byla ukončena ve fázi zemních prací a nově zahájena na vrchu u dnešního Vysokého Chlumce.⁸⁾ Zaujala je nápadná dispoziční podobnost obou hradů, obdobný rozsah, stejná orientace podélné osy, tak i dispoziční rozvržení, a dokonce i shodné umístění vstupu. Autoři datují lokaci na základě stavební dispozice do druhé poloviny 14. století s vědomím, že tento horizont zatím nelze ověřit pro nedostatek datovacího materiálu. Dále zdůvodňují přemístění stavby v příčině pragmatické (nevhodný stavební materiál), tak i politické (kolize s rožmberským panstvím). Pokud tuto hypotézu přijmeme, musíme si přesto klást otázku, proč stavebník nezahájil práce hned na současně lokalitě tak jedinečně dominující celému kraji (obr. 3).

Tradiční pohled na podobu a stavební vývoj hradu.

Hrad Chlumec byl založen, jak již bylo naznačeno, na vysokém izolovaném vrchu, který vévodil okolnímu kraji. Stavba zaujala výhradně jeho temeno s mnoha žulovými

Obr. 3: Vysoký Chlumec. Lidarové zobrazení geomorfologie vrchu na kterém byl hrad postaven a lokality Pačíska (označena šipkou) (Český úřad zeměměřický a katastrální; <https://ags.cuzk.cz/av/>).

Obr. 4: Vysoký Chlumec. Půdorysný plán podle D. Menclové – upraveno. Černě prvotní stavební fáze, šedě pozdně gotická přestavba, tečkované zdivo novověké. Tečkovaným obrysem vyznačeny zaniklé objekty. Plná čára označená *a* – prvotní přístupová cesta, čárkovaná čára, *b* – přístupová cesta ze 16. století, tečkovaná čára *c* – přístupová cesta dle Menclové. Legenda: 1 – nádvoří, 2 – západní palác, 3, 4 – mladší palácová křídla, 5 – východní palác, 6 – místo bývalé věže, 7 – třípatrová hrázdná nástavba, 8 – novověké vřetenové schodiště, 9 – prvotní brána, 10 – tzv. parkán, 11 – pilíř arkýřové kaple, 12 – rozsah jižního křídla, 13 – nově stavení, 14 – dolní hrad (předhradí), 15 – věž dolního hradu, 16 – stavení dolního hradu, 17 – věžice v nároží hradby, 18 – most do horního hradu.

výchozy. Stavební dispozice odrážela obvyklé schéma pozdní doby Karla IV. Sestávala ze dvou obytných protilehlých palácových křídel uzavřených po stranách hradbou, uzavírající vnitřní prostor nádvoří. Konfigurace staveniště neumožnila výstavbu pravidelných čtyřúhelných objektů tak jak je známe například u Helfenburku či Menštejna. Západní křídlo bylo jednotraktové úzké, protáhlé a svým čelem se obracelo k vstupu (obr. 4-2). Východní lichoběžníkové a dvoutraktové křídlo zaujímal konec temene vrcholu (obr. 4-5). Obytné jádro obklopovala okružní parká-

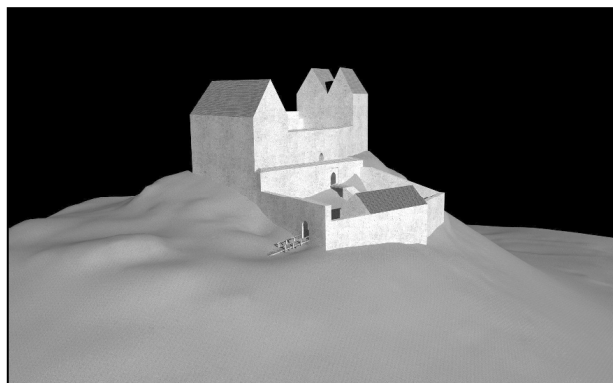
nová hradba (**obr. 4-10**), která se následkem konfigurace terénu musela více přimknout k jižní straně západního paláce a částečně i k nádvoří hradbě. K hornímu hradu přiléhá tzv. dolní hrad či předhradí, do něhož se vstupovalo hrotitou branou od západu (**obr. 4-14**). Bránu střežila po jejím boku hranolová věž (**obr. 4-15**), k níž se přimykalo dlouhé stavení (**obr. 4-16**). V popsaném konceptu spatřují autoři SHP časově jednotnou stavební fázi. Existenci dolního hradu argumentují tím, že hrad musel mít hospodářské zázemí od samého počátku, protože se na horní hrad nevešlo a opírají se současně o dataci vstupní brány do předhradí, která podle nich typologicky odpovídá době vzniku hradu.⁹⁾ Oproti tomu autoři článku o obnově hradu¹⁰⁾ a též Dobroslava Menclová¹¹⁾ datují dolní hrad až do 15. století. Další stavební fáze z druhé poloviny 15. století rozšířila západní palác o dvě boční křídla přirostlá k jeho východní fasádě (**obr. 4-3, 4**).¹²⁾ K severnímu traktu východního paláce byl přisazen pilíř nesoucí arkýřovou hrázděnou kapli (**obr. 4-11**).¹³⁾ Nakolik byl zastavěn rozšířený parkán na jihovýchodě (**obr. 4-10**), nevíme, protože dosavadní archeologický průzkum žádné zásadní poznatky zatím nepřinesl.

Zajímavá je interpretace badatelky českých hradů Dobroslavy Menclové o tehdejší vstup do hradu. Podle ní původní vstup existoval v místě jihozápadního zaoblení parkánové zdi (současný vstup). Šlo tedy o pouhou kulisovou bránu opatřenou padacím mostem. Cesta dále vedla parkánem po směru hodinových ručiček, obkroužila severní a východní stranu jádra a v rozšířeném prostoru parkánu pod jižním traktem východního paláce, který považuje Menclová za malé předhradí, vstoupila branou prolomenou v hradbě do nádvoří. Dále uvádí, že v pozdější době (druhé polovině 15. století) zatarasily popisovanou přístupovou cestu nové stavby postavené v parkánu. Tím bylo malé předhradí odříznuté a muselo být vybudováno nově pod jižní stranou jádra. Proto byl podle Menclové přístup do nádvoří zkrácen prolomením nového vstupu v severní nádvoří zdi.¹⁴⁾ Na základě čeho přišla Menclová k tomu, že byl v pozdní gotice zatarasen parkán, není známo. Jediná stavba, která dnes přepažuje parkán je kočárovna vybudovaná až v baroku. Trasa původní uvažované přístupové cesty podle Menclové je na obrázku 4 vyznačena tečkovaně (**c**). Hlavní vstupní brána i brána do nádvoří je však podstatně mladšího původu, jak dále poznáme, a tak je nutné hledat původní vstup jinde.

Nejnovější poznatky.

Průlomové objevy přinesl průzkum fasád tzv. jižního křídla (**obr. 4-12, 6**) konaný v rámci obnovy před rokem 2000 a v jeho průběhu. Západní část křídla vestavěného do parkánu skrývala pod omítkou jižního průčelí těsně nad přizdřeným skarpem horní část vpadliny po padacím mostě širokém 305 cm. Vpadlině odpovídá podklenutý otvor, jenž byl až do poloviny 19. století opatřen v nádvoří zdi hrotitým gotickým portálem, patrným ještě na Jungmannově zaměření hradu z roku 1845.¹⁵⁾ Zde se tedy nacházel původní vstup do jádra hradu, ke kterému vedlo z prostoru dnešního předhradí schodiště či rampa. Brána byla v prvotní podobě patrně jen kulisová a až při pozdější gotické přestavbě byla pojata do novostavby drobné věžové brány čtvercového půdorysu o čelní straně dlouhé 420 cm a jednom podklenutém patru (**obr. 4-9**).

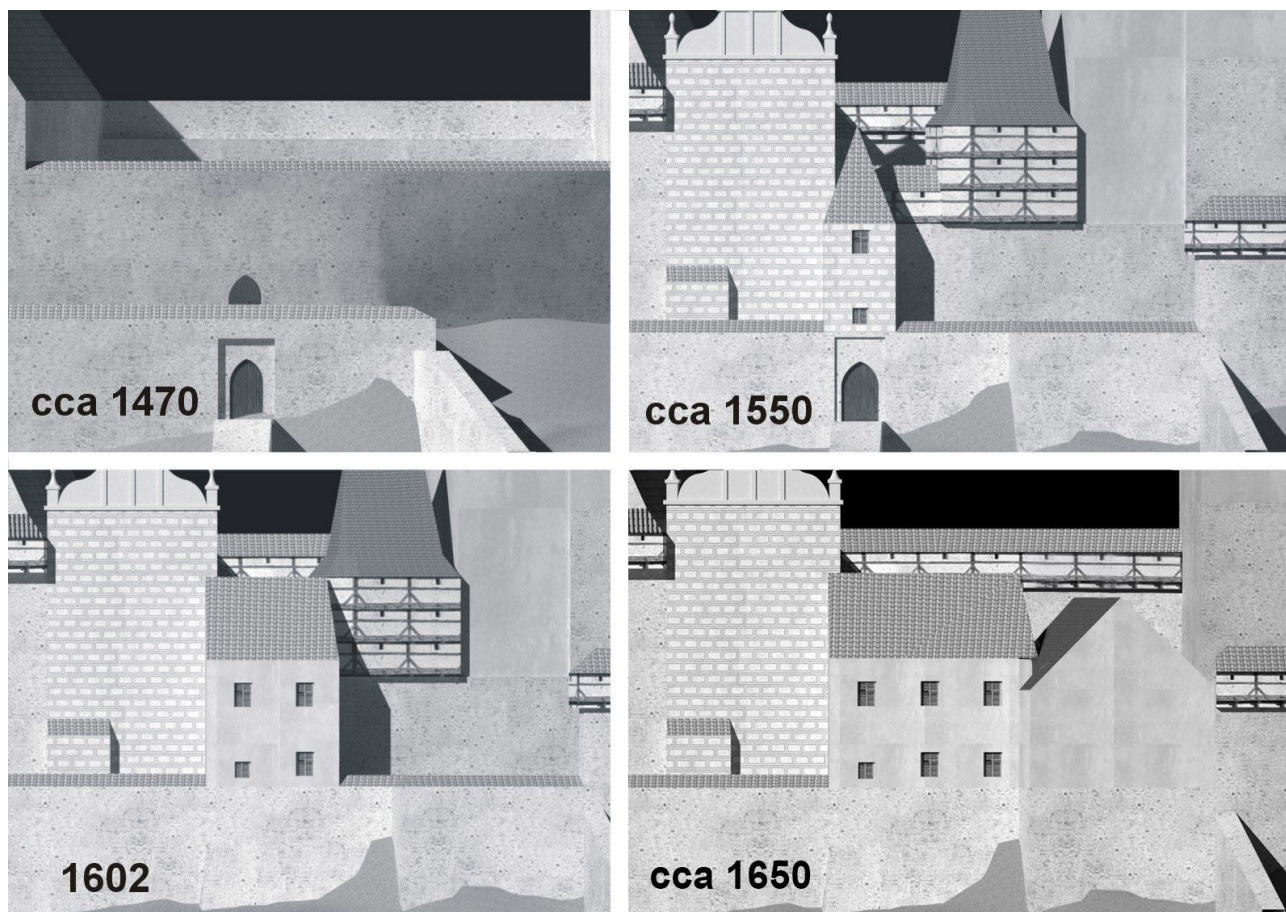
Na měřičském plánu z roku 1951,¹⁶⁾ který převzala i Menclová jako podklad pro svoji analýzu, je patrně schodiště stoupající směrem k místu původní brány. Jakého je původu již zjistit nelze, protože zaniklo. Situování nově objevené prvotní brány a slabší průběh na ní navazující zdi parkánu (pokud je původní) vyvolává otázku, zda prvotní stavební fáze již obsahovala okružní parkán obíhající celé jádro. Jádro hradu obtáčí na západě, severu, východu a jihovýchodu zeď podstatně širší i vyšší, kterou bychom mohli spíše definovat jako vnější hradební zeď. Herout a Preisnerová přisuzují tomuto opevnění až pozdně gotický horizont.¹⁷⁾ Pak bychom mohli prvotní fázi redukovat na dvoupalcové jádro, jehož jižní vstupní strana byla chráněna parkánovou hradbou. Rozsah parkánu můžeme předpokládat minimálně v rozsahu od jihozápadního nároží západního paláce až k místu, kde se později nacházelo nové stavení (**obr. 4-13**). Zda ještě pokračoval parkán i před jižním průčelím východního paláce, již nelze ověřit. Bezpochyby již tehdy existovalo na jižní nižší části terénu pod hradem nějaké starší předhradí, jehož podobu i rozsah zatím neznáme. Prvotní komunikační schéma je na **obr. 4** vyznačeno plnou čarou (**a**). Předpokládaný vzhled hradu Chlumce v jeho počáteční stavební podobě předkládá **obr. 5**.

Obr. 5: Vysoký Chlumeček. Pokus o hmotovou rekonstrukci prvotní podoby hradu ve druhé polovině 14. století (vizualizace autor).

Obr. 6: Vysoký Chlumeček. Pohled na jižní křídlo. Patrná je odhalená původní brána. Čárkovaně vyznačena někdejší věžová brána (foto Tomáš Kopecký 2025).

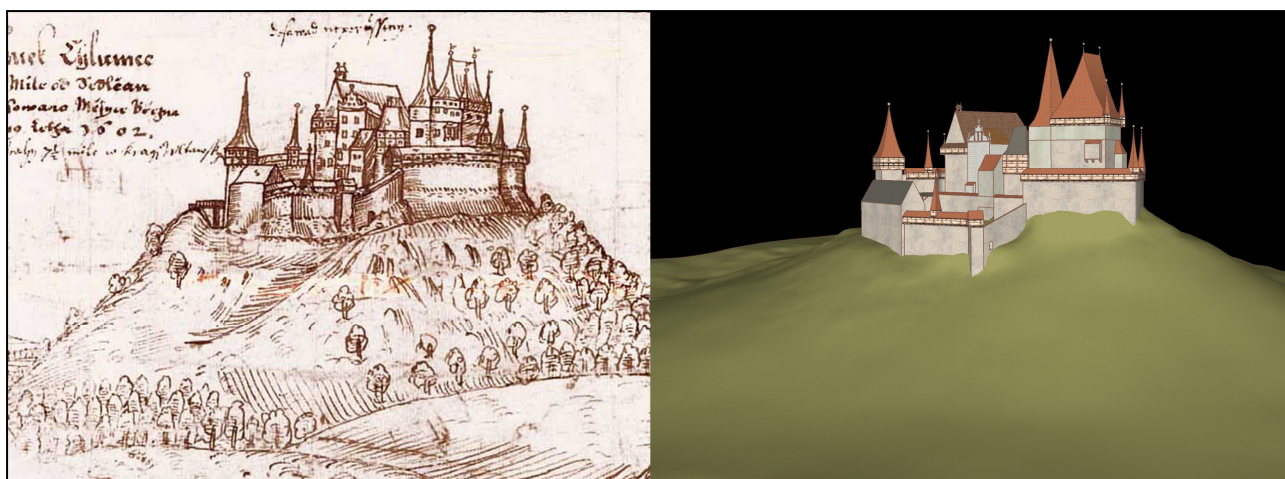
Obr. 7: Vysoký Chlumec. Pokus o genezi stavebního vývoje v parkánu (vizualizace autor).

Při budování nového pozdně gotického předhradí bylo počítáno s rozšířením komunikačního propojení dolního (předhradí) a horního hradu, aniž by příchozí musel projít hlavní vstupní bránou. Z prvního patra hranolové věže situované u brány do předhradí vedl sedlový portálek na pavlač přisazenou k vnitřní straně čelní hradby předhradí. Pavlač směřovala k padacímu můstku, jenž se sklápěl z prostupu v jihozápadním ohbí parkánové zdi. Pavlač bylo možné dosáhnout i po schodišti ze dvora předhradí. Cesta dále pokračovala jižním parkánem a předpokládanou brankou prolomenou v boku drobné věžové brány se dostal příchozí až na nádvoří horního hradu. Z posledního třetího patra věže se dalo vystoupit na ochoz vyšší okružní hradby. O době vzniku posledního patra věže svědčí stropní trámy, které jsou dendrochronologicky datovány k letům 1511–1512.¹⁸⁾ Stavební analýza věže naznačuje postupné etapy možná v delším časovém rozpětí, a tak je nutné dendrochronologický údaj chápat jako nejmladší gotickou etapu věže. Věž je v rozsahu přízemí a prvního patra provázána s čelní zdí předhradí. Čelní zeď je zděná stejnou technologií jako zeď okružní, ke které přiléhá. To nasvědčuje tomu, že okružní zeď vznikala v jednom časovém horizontu současně s přestavbou dolního hradu (předhradí) v pozdní gotice.

Otázkou je, kdy byl původní vstup zrušen, zazděn a nahrazen novým komunikačním schématem. Pochopitelně až v době, kdy byla vybudována nová vstupní brána opatřená padacím mostem v jihozápadním ohbí okružní hradby a současně prolomena další brána v severní nádvoří zdi. Oba vstupy jsou osazeny prostým okoseným žulovým portálem půlkruhového zaklenutí a svědčí o jejich

mladším původu, zřejmě až renesančním. Těsně vedle hlavní vstupní brány je patrný zazděný půlkruhově podklenutý vstup, jehož šíře naznačuje, že byl původně určen jen pro pěší. Nacházel se ve stejné výškové úrovni jako vstup vedoucí z parkánu na pavlač propojující horní hrad s dolním (na obr. 4 vyznačen bílou tečkovanou čarou). Účelu tohoto vstupu se dotkneme dále.

O tom, že byla drobná věžová brána v jižním parkánu nadále využívána ještě v renesanci, potvrzují průzkumem fasád zjištěná kvádrová sgrafita, jimiž byla věž v této době pokryta. Taková výzdoba svědčí o jejím prvořadém významu. Patrně v krátkém časovém intervalu přilehla k východní straně věžové brány přístavba pro zamýšlené nové jižní křídlo. Slabší parkánová zeď, zatížená od počátku jejího vzniku vyrovnávacím zásypem, se pod další zátěží začala jevit jako staticky nestabilní a musela být vně vzepravena přizdřeným skarpem, který původní bránu v její dolní polovině překryl. Willenbergova kresba z roku 1602 prozrazuje, že původní brána je již rozšířena o přístavbu a obě stavby jsou jednotně navýšeny o další patro pod společným zastřešením. Nové jižní křídlo zřetelně vystupuje do prostoru parkánu (obr. 2-12), zleva se těsně přimyká k nároží jižního křídla západního paláce (obr. 2-4) a zprava ke hrázděné třípatrové konstrukci (obr. 2-7). Čelní průčelí je na Willenbergově kresbě osazeno okny ve dvou svislých osách a je užší než dokumentuje dnešní stav, ve kterém je průčelí osazeno okny ve třech svislých osách a je širší (obr. 6). Pokud by tato situace existovala již v době Willenbergova zakreslení, pak by širší křídlo vynutilo zboření sousední hrázděné konstrukce, nebo její zúžení, což na vyobrazení nepozorujeme. Za současného stavu poznání si tento

Obr. 8: Vysoký Chlumec. Komparace Willenbergovy kresby hradu s 3D modelem.

rozpor nedokážeme vysvětlit. Možným vysvětlením je skutečnost, že jižní křídlo narůstalo směrem k východu postupně a završení jeho definitivní podoby se uskutečnilo až po roce 1602. Nějakou nám blíže neznámou stavební činnost v parkánu detekoval předstihový výzkum konaný v roce 2000, který zjistil několik patrně středověkých zdí a geofyzikální průzkum naznačil i další struktury.¹⁹⁾ Co se skutečně v parkánu stavebně odehrávalo, zůstává tedy otázkou zatím otevřenou. Průzkum fasád jižního křídla v období kolem roku 2000 současně zjistil, že celá fasáda byla po dostavbě jižního křídla opatřena novou omítkou, která překryla renesanční sgrafitové kvádrování a při nárožích vznikla v omítce iluzivní bosáž.²⁰⁾ Možný stavební vývoj v parkánu předkládá obrázek 7.

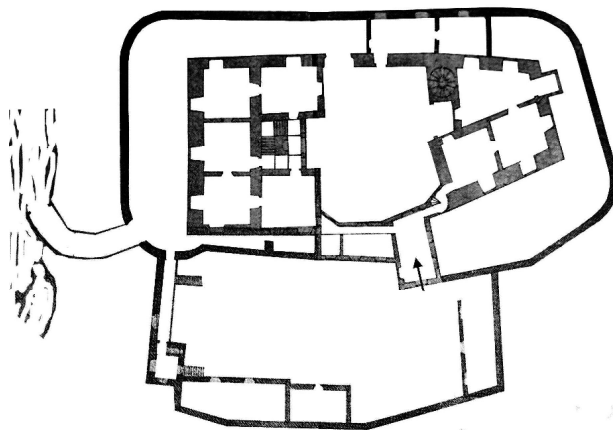
Nyní se konečně pokusme dobrat k přesnějšímu horizontu zániku původního vstupu. Sgrafitová výzdoba se v Čechách nejdříve objevuje od 40. let 16. století.²¹⁾ Nevíme přesně, kdy započala přestavba parkánu na jižní křídlo, ale stalo se tak bezpochyby ve druhé polovině 16. století. V této době také došlo ke zrušení původní vstupní komunikace a bylo nahrazeno novou (**obr. 4** čárkovaná čára **b**) včetně nových vstupních bran. V roce 1602 již nová vstupní komunikace existovala, jak dokládá most vedoucí do horního hradu, patrný na Willenbergově kresbě. Vnější brána byla ještě opatřena padacím mostem, což pro tuto dobu není ničím výjimečným (zámek Kaceřov dokončený v roce 1558 má padací mosty pro jízdní i pěší). Tím se dostáváme k vysvětlení účelu zazděné branky, která v době, kdy ještě neexistovalo nové komunikační schéma, mohla poskytovat pěším přímý vstup do horního hradu, aniž by museli dříve projít dolním hradem.

Sporné věže a ostatní zaniklé konstrukce.

Na Willenbergově kresbě patříme hranolovou věž (**obr. 2-6**) v těsné blízkosti východního paláce, jež svoji strmou jehlancovou střechou převyšuje střechu paláce. Je výrazně oddělena od paláce vertikální linií. Protože se nedochovalo po ní žádné stopy, je její přesné umístění sporné. Autor poslední studie věnované stavebním dějinám hradu Chlumce uvádí, že tato věž zřejmě souvisela s pozdně gotickou přestavbou sousedního paláce a přiklání se k názoru, že věž stávala buď v místě novověké schodišťové věže (**obr. 4-8**), respektive o něco jižněji, rozhodně ne v úrovni jižní fasády paláce a opírá se o Willenbergovo vyobrazení,

kteří podle něho není s touto představou v rozporu.²²⁾ Opačného názoru jsou autoři stavebněhistorického průzkumu hradu, kteří naopak věž umísťují do jedné roviny s jižním průčelím východního paláce.²³⁾

K rozřešení tohoto dilematu, ale i jiných sporných interpretací (viz dále), bylo přistoupeno k vyhotovení 3D modelu hradu Chlumce na podkladu měřičského plánu z roku 1951 zasazeného do současné geomorfologie hradního kopce vytvořené na základě lidarových dat DMR 5G. Superpozicí Willenbergova pohledu s 3D modelem (**obr. 8**) jednoznačně vyplynulo, že věž ve skutečnosti stála v úrovni jižní fasády paláce (**obr. 4-6**). Tomu však zdánlivě odporuje výrazná vertikální linie oddělující palác od věže. Vysvětlit ji můžeme dvojím způsobem. Věž mohla být jižní stranou nastavena na přilehlou hradbu paláce s odsazením z důvodů statické nejistoty vyvolané například nesoudržností líce hradby. Ke druhé variantě nás vede obdobná linie oddělující západní palác (**obr. 2-2**) od jeho jižní boční přístavby (**obr. 2-4**), která působí dojemem, že boční křídlo vystupuje do parkánu. Z dochované situace víme, že tomu tak není. Palác i boční křídlo jsou na jižní straně v jedné rovině. Oddělující spára může značit přechod mezi fasádou mladšího bočního křídla opatřeného světlým sgrafitem a tmavší režnou omítkou staršího paláce. Obdobný význam pak může mít i linie mezi věží a východním palácem. Na plánu zaměření hradu

Obr. 9: Vysoký Chlumec. Plán hradu od A. Porty kolem roku 1668. Retušováno autorem. Šipka označuje tzv. nové stavení (citace v pozn. 10).

Obr. 10: Vysoký Chlumec. Hmotová rekonstrukce hradu na přelomu 15. a 16. století. Pohled od jihozápadu (vizualizace autor).

od Antonia Porty (**obr. 9**) z roku 1668 již věž zakreslena není. V předpokládaném prostoru její existence stojí zeď, která vznikla prodloužením jižního traktu do nádvoří po odstranění věže. K věži se může vztahovat zpráva z roku 1644 o tom, že věž v place (nádvoří) byla pobořena. Mezi léty 1643–1667 probíhala na hradě řada oprav a zmiňován je i stav některých objektů, které dle popisu hrozily zřícením.²⁴⁾ Dodnes jsou na hradě patrné pilíře zesilující zdivo obou paláců v jádře i zdivo na dolním hradě. Původní gotická věž patrně plnila komunikační funkci umožňující přístup do všech pater východního paláce po jeho pozdně gotické přestavbě (obdobné řešení můžeme spatřovat i na hradě Litice u Ústí nad Orlicí). Vzhledem k její nestabilitě byla zbořena, jižní křídlo prodlouženo směrem k západu a v opačném koutě byla vybudována nová věž s vřetenovým schodištěm zmiňovaná v roce 1643 a již zakreslená v Portově plánu. Hejtmán Drahnětický chtěl na místě někdejší věže vybudovat stavbu novou nad zbylým podzemním klenutím, která by sousedila s novým stavením.²⁵⁾ Oním novým stavením se bezpochyby myslí dnes již zaniklý objekt, který vybíhal od nádvoří hradby do rozšířenějšího prostoru parkánu (**obr. 4-13**). Nové stavení je na Portově plánu již zakreslené. Z plánu je patrné, že zamýšlená stavba realizována nebyla. Vznikla jen jakási chodba na hradbě propojující západní palác s východním palácem i s novým stavením.

Další již neexistující stavba je zřetelná na Willenbergově kresbě těsně vlevo u věže (**obr. 2-7**) a jak je patrné, sestávala pouze z hrázděné konstrukce. Její jižní strana spočívala přímo na hradbě a hrázděná nástavba obsahovala tři podlaží. Někdy bývá uváděna jako další věžová stavba.²⁶⁾ Nápadná je její lehčí konstrukce nesoucí více pater. Superpozicí 3D modelu hradu s Willenbergovou kresbou zjišťujeme, že měla malou hloubku (sledovatelné na zastřešení), která neodpovídá představě o věžové stavbě. Patrně vůbec nešlo o věž, ale o nástavbu postavenou na koruně hradby,

bezpochyby na nádvoří straně vzepřenou šikmými vzpěrami. Jednoznačně se jednalo o stavbu posilující obranu drobné věžové vstupní brány. Její situování napravo od brány je pochopitelné. Kdyby byla hrázděná obranná nástavba umístěna za věžovou bránou, bránila by jí tato ve volném rozhledu i střelbě.

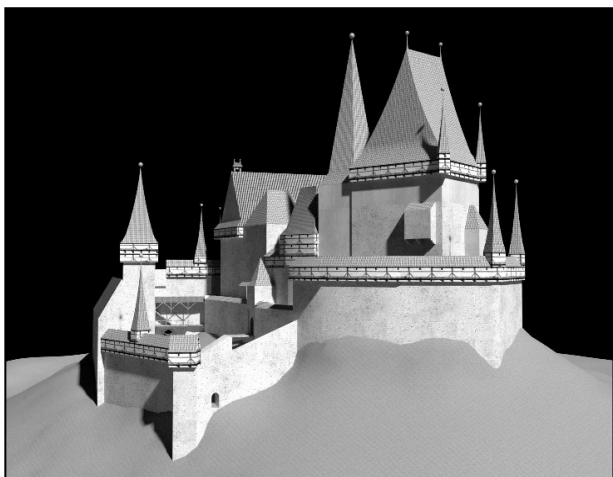
Willenbergovo vyobrazení vyvolává další otázku. Jak bylo vysoké severní křídlo západního paláce? Jižní křídlo zakončené renesančním štítem vystupuje na pohledu do výšky zhruba poloviny zastřešení západního paláce. Na vyobrazení není vůbec patrná střecha křídla severního. Patrně v té době bylo o patro nižší. To potvrzuje i superpozice 3D modelu s Willenbergovou kresbou.

Willenbergova kresba též prozrazuje, že byl hrad ještě v době jejího vzniku obklopen kolem dokola valy. Ty jsou ještě částečně patrné ve vymodelované současné geomorfologii na západě a severu. Na jižní straně zcela zanikly. Zajímavé je také zakreslení věžice v jihovýchodním nároží hradby předhradí, kterou již nelze doložit (**obr. 2-17**).

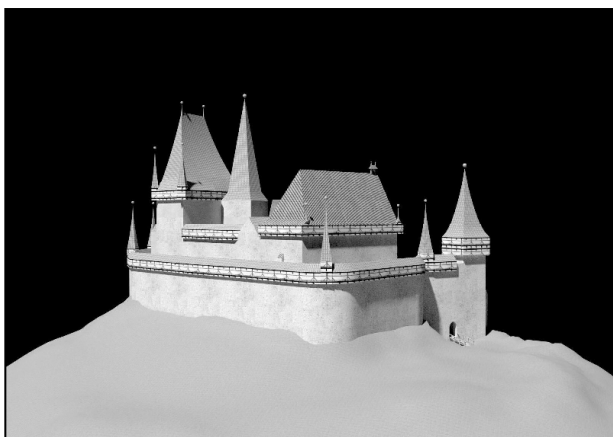
A ještě jeden postřeh vyzorovaný z Willenbergovy kresby nakonec. Z okraje hřebene zastřešení západního paláce vyrůstá zajímavá konstrukce zakrytá valbovou stříškou. Nepochybně se jedná o zvonici, kterou bychom spíše očekávali v podobě sanktusníkové věžičky. Je nasnadě si představit, jak se zvuk zvonu rozléhal z takové výše slyšitelný daleko snad až po celém chlumeckém panství. Oznamoval čas, svolával k bohoslužbám, ohlašoval nebezpečí i významné události.

Stručné shrnutí vývoje hradu Chlumce

Někdy v 70. letech 14. století založil Purkart z Janovic, králův oblíbenec, hrad na místě současného Chlumce, který snad nahradil předchozí nezdařenou lokaci na blízké lokalitě Pačíska. Hrad byl čistou novostavbou, která možná překryla starší, zatím nedoložené opevnění.

Obr. 11: Vysoký Chlumec. Hmotová rekonstrukce hradu na přelomu 15. a 16. století. Pohled od jihovýchodu (vizualizace autor).

Obr. 12: Vysoký Chlumec. Hmotová rekonstrukce hradu na přelomu 15. a 16. století. Pohled od severozápadu (vizualizace autor).

V rané fázi vznikla variace na tehdy oblíbenou dvoupalcovou dispozici s vnitřním nádvořím. Hrad byl přístupný z jihu, patrně jen kulisovou branou prolomenou v parkánové hradbě, jejíž průběh předpokládáme jen na straně pod západním palácem a pod nádvořní hradbou. K jižní straně horního hradu bylo přiloženo předhradí, jehož původní podobu neznáme. Ještě za držení pánů z Janovic mohl být západní palác rozšířen o severní a jižní palácová křídla a kulisová vstupní brána mohla být přestavěna na věžovou.

Teprve za Lobkoviců došlo k radikální přestavbě a modernizaci hradu až na přelomu 15. a 16. století. Původní jádro bylo obklopeno na západní, severní, východní a jihovýchodní straně neuzavřeným prstencem nové vnější vysoké hradby, která se napojovala na starší parkánovou zeď. Prostor mezi novou hradbou a starším jádrem byl místy urovnán poměrně mohutnými navážkami. Jinde bylo třeba náročně osekát žulové výchozy. To vše mohl být důvod, proč prvotní cesta volila přístup od jihu po rampě, aby se vyhnula nesmírným obtížím spojeným s budováním přístupu vedeným kolem západního paláce. Vzniklo nové předhradí (dolní hrad), snad budované současně s vnějším hradebním prstencem. Vstup do něho vedl od západu hrotitou branou prolomenou v čelní hradbě. Je zajímavé, že brána nemá vpadlinu pro padací most, ale lze

předpokládat, že v prostoru před branou byl alespoň lokální příkopek, který zcela zanikl. Dataci poslední fáze výstavby odhalila dendrochronologie stropních trámů posledního třetího patra věže, jež naznačuje, že probíhala již od první dekády 16. století. Z věže se dalo portálem v posledním patře přímo vystoupat na hrázděný zastřešený ochoz vybudovaný na koruně nového hradebního prstence. Současně se dalo z prvního patra věže přejít na pavlač spojující předhradí s parkánem horního hradu. Původní vstup do hradu stále existoval. Zásadně byl přestavěn palác na východní straně, který obdržel další patro a ještě obranné hrázděné polopatro. Nad palácem byla vztyčena vysoká stanová střecha. K severnímu traktu východního paláce přilehla arkýřová kaple nesená mohutným pilířem. K jihozápadnímu nároží byla přistavěna nová schodišťová věž bez obranného hrázděného polopatra. Vstupní věžová brána byla posílena o třípatrovou hrázděnou konstrukci posazenou na jižní nádvořní zeď a přimknutou ke schodišťové věži. Hradby předhradí byly opatřeny zastřešeným hrázděným ochozem a severovýchodní nároží bylo zpevněno věžicí. V její blízkosti byla ve východním úseku hradby proražena malá branka.

Teprve až v renesanci došlo ke zrušení původní hlavní vstupní brány a jižní parkán byl postupně zastavován přístavbami přimknutými k východní straně zaniklé věžové brány. V této době také došlo k přeložení vstupní komunikace. V jihozápadním nároží obvodové hradby byl zřízen nový vstup opatřený padacím mostem, k němuž vedl dřevěný most přístupný po vrcholu západního valu. V severní nádvořní zdi byl prolomen nový, obdobně veliký vstup. Tím se završila gotická éra hradu, jejíž redukováná podoba se nám zachovala doposud. Další předhradí na západní straně (obr. 4-18) vzniklo až v baroku. Jakou podobu mohl mít Chlumec po pozdně gotické přestavbě představují obrázky 10–12.

Architektonicko fortifikační zhodnocení pozdně gotické podoby hradu Chlumce.

Pokusme se na samý závěr zhodnotit architektonicky výtvarnou podobu pozdně gotického hradu Chlumce a jeho fortifikačního systému. Významná šlechta se prezentovala stavbami, které měly oslnit, vzbudit úctu, ale také respekt. Náročná stavební aktivita mnohdy i vysoce postavenou šlechtickou oligarchii vyčerpala, uvedla ji do dluhů a nezřídká vedla až k prodeji rozestavěných sídel. V období pozdní gotiky prolínající se již s renesancí bylo zřejmé, že si fortifikace půjdou svoji vlastní cestou a oddělí se od funkce rezidenční. Vytváření stále mohutnějších obranných prvků, které by dokázaly čelit obléhacím palným zbraním, přestávalo dávat na hradech smysl. U Chlumce se dobře projevují tendence rezignace na promyšlené vytváření moderních obranných prvků. Pokud přijmeme, že radikální přestavba Chlumce vznikla až na přelomu 15. a 16. století je nasnadě si tento trend představit i zde. Koncept přestavby spíše spočíval ve vytvoření přiměřeného a ekonomicky únosného systému obrany. Zřetel byl kladen hlavně na komfort obývání, což již poprvé sledujeme na hradech z doby vlády Karla IV. Tuto tendenci Chlumec od svých počátků i přijal. Přestavba obytné složky hradu se hlavně týkala přepatrování a navýšení obou paláců, aby poskytl větší obytný prostor i splnily soudobé požadavky na příjemné pobývání.

Složka architektonická není příliš známá. Mnoho se z původních portálů a oken nedochovalo. To, co zbylo,

svědčí spíše o provedení prostém a nenáročném, spočívajícím převážně v pouhém okosení hran kamenických prvků, jelikož příliš tvrdá žula propracovanější záměry neumožňovala. I Soupis památek v království Českém přechází heslo Vysoký Chlumec stručnou zmínkou s dovětkem: „Vnitřní prostory hradu nadmíru střízlivě zařízené, ničím nepoutají“. ²⁷⁾

Zatímco některé hrady byly v poslední fázi jejich gotického života přetvořeny v mohutné pevnosti vybavené moderními prvky obrany proti dělostřelbě začleněné do rozsáhlých pásů mohutných hradeb (Rabí), u Chlumce takovou tendenci nespátřujeme. Hrad v zásadě příliš nezměnil svůj původní rozsah. Přesto byl posílen novým okruhem opevnění, který spíše vytvořil těsnější obal zalamující se v přímých liniích kolem obytného jádra. Pouze jihozápadní a severozápadní nároží nového opevnění svým zaoblením naznačilo snahu přiblížit se alespoň hodně reduované formě mělkých otevřených bašt. ²⁸⁾ Nové předhradí snad ani nemělo přístup přes příkop a brána ani nebyla opatřena padacím mostem. Věž postavená při bráně plnila spíše komunikační účel spojit dolní hrad s horním a sloužila i jako kuchyně. Takový přístup svědčí o určitém přezírání její obranné funkce. Hlavní tíha obrany se přesunula na hrázděné podstřešní patro. Více bylo spoléháno na obranu z hrázděných a zastřešených ochozů, do nichž byly vloženy četné strážní věžičky. Tímto obranným opatřením byly vybaveny hradby horního i dolního hradu. Zjevná absence fortifikačních prvků, které by byly jasnou reakcí na tehdejší rozvoj dělostřelby, může reflektovat představu stavebníka o tom, že již sama vysoká poloha hradního vrchu je dostatečnou zárukou bezpečí. Důležitý zřetel byl kladen na okázalou, dynamickou prezentaci siluety hradu, jehož střechy svým vertikálním vzepětím ještě více umocňovaly vysokou a izolovanou polohu kopce, na níž stál. Výšky jehlancových zastřešení věží a věžiček zobrazené na Willenbergově kresbě ční až neuvěřitelně strmě vzhůru. Hrůzně „naježený“ hrad tak již zdá-li poukazoval na svoji neohroženost a stal se skutečným symbolem moci a bezpečí, byť tohoto účinku dosahoval spíše prostředkem psychologickým. Díky Willenbergovi můžeme poznat skutečnou podobu tehdejší fortifikační architektury Chlumce slučující účelnost se symbolickým gestem.

Je zřejmé, že ke zdárnému rozřešení mnohých sporných otázek napomáhá 3D model zkoumaného objektu, na kterém můžeme přehledně posuzovat prostorové a objemové vztahy lépe, než v terénu či z plánové dokumentace. Model může i sloužit k prověření věrnosti starších ikonografických pramenů a pomáhá zároveň osvětlit některé diskutované a různě interpretované teorie. Opět bylo prokázáno, že Willenbergova kresba je z převahy věrná. Některé nepodstatné rozdíly lze spatřovat ve skutečnosti, že kreslíř

mohl vytvořit pohled ze dvou zorných míst – od jihovýchodu a od jihu. Převažuje pohled jihovýchodní. Spíše od jihu byla zakreslena věž v předhradí a most do hradu, který by jinak nebyl z jihovýchodního stanoviště viditelný. S obdobným přístupem se lze setkat u barokních vedut měst, kde bylo žádoucí, aby byly v jednom pohledu zřetelné všechny významné objekty.

Animaci vizualizace hradu Chlumce si můžete prohlédnout na youtube kanálu Milan Novobilský zde: <https://www.youtube.com/watch?v=-DodoUgwhFQ>.

Poznámky: 1) Razím, V.: Středověká opevnění českých měst 2/1, 2/2. Praha 2020. 2) Novobilský, M.: Komparace Willenbergovy kresby hradu Střela s 3D vizualizací. Hláška 37/1, Plzeň 2026, s. 1–5. 3) Budač, M. – Macháčová, V. – Procházka, M.: Příklad nezdařené lokace na Sedlčansku. *Archaeologia historica* 37/2, 2012, s. 440. 4) Citace v pozn. 3, s. 437–438. 5) Sedláček, A.: Hrady, zámky a tvrze království Českého 15. Praha 1927, s. 136. 6) Ryantová, M.: Proměny lobkovické rezidence na Vysokém Chlumu v 16. a 17. století. In: *Aristokratické rezidence a dvory v raném novověku* (= *Opera historica* 7). České Budějovice 1999, s. 223–249. 7) Žižka, J.: K podobě a stavebním dějinám hradu Vysoký Chlumec. *Památky středních Čech* 15/2, 2001, s. 13. 8) Citace v pozn. 3, s. 441–442. 9) Novosadová, O. – Vilímková, M. – Heroutová, M.: Vysoký Chlumec. Stavebně historický průzkum. *Pasport SÚRPMO*. Praha 1977, s. 81 (NPÚ, ú. o. p. středních Čech, i. č. 86) Dostupné na: <https://ekroniky.cz/mestys-vysoky-chlumec/>. 10) Herout, J. – Preisnerová, O.: K obnově hradu Vysokého Chlumce. *Památková péče* 26/10, 1966, s. 296–307. 11) Menclová, D.: České hrady 2. Praha 1976, s. 184–185. 12) Citace v pozn. 7, s. 15. 13) Citace v pozn. 11, s. 185. 14) Citace v pozn. 11, s. 184–185. 15) Žižka, J.: Z opravy fasád čtyř zámků na Příbramsku – Draheňce, Rožmitál pod Třemšínem, Vysoký Chlumec a Čelina. *Památky středních Čech* 14/2. Praha 2000, s. 65. 16) Citace v pozn. 10, s. 297. 17) Citace v pozn. 10, s. 299. 18) Žižka, J.: Některé poznatky o dolním hradě na Vysokém Chlumu. *Památky středních Čech* 17/2, 2003, s. 46. 19) Archeologický informační systém České republiky: Záznam C-9148871A [cit. 20. 12. 2025]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné: <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/C-9148871A>. 20) Citace v pozn. 15, s. 66. 21) Žabková, G.: Renesanční nástěnná malba a sgrafito na fasádách domů v Prachaticích. Diplomová práce Ústavu pro dějiny umění Univerzity Karlovy. Praha 2011, s. 70. 22) Citace v pozn. 7, s. 11. 23) Citace v pozn. 9, s. 84. 24) Citace v pozn. 5, s. 136–137. 25) Citace v pozn. 5, s. 136–137. 26) Citace v pozn. 7, s. 12. 27) Podlaha, A. – Šittler, E.: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Sedlčanském. Praha 1898, s. 26. 28) Citace v pozn. 10, s. 299.

K falcím Karla Velikého

Martin Šenk

Franští panovníci vládli do značné míry ze sedla (tzv. *Reisekönigtum* / *itinerant kingship*), neboť svou říši pravidelně objížděli a během zastávek po cestě prováděli úkony vlády: řešili místní problémy a soudní pře, vydávali listiny a další dokumenty, a především upevňovali společenské vazby s franskými předáky. Neobjížděli však systematicky celou říši – v některých oblastech a konkrétních lokalitách

trávili většinu času, jinde se ukazovali spíše sporadicky a některé kraje za svůj život dokonce vůbec navštívili. Vládu ze sedla proto nelze chápat jako nezbytný nástroj pro zajištění správy Franské říše. Některí merovejští králové ostatně měli rezidence, které fungovaly jako kvazi hlavní města (zejména Remeš, Orléans, Paříž a Soissons). ¹⁾

Obr. 1: Pohled na centrum Cách s dómem Panny Marie (všechna foto autor 2024).

Období vlády Karla Velikého představuje v mnoha ohledech specifickou etapu franských dějin. Z hlediska zde sledované problematiky je důležité, že Karel Veliký si ke konci svého života vybudoval v cášské falcí novou rezidenci, kde trávil většinu času, a přímou správu většiny Franské říše delegoval na své úředníky. Cášská falc proto bývá někdy chápána i jako hlavní město Karlovy říše. Proto se rovněž otevřela debata, zda má v případě Karla Velikého vůbec smysl hovořit o vládě ze sedla. Debatu obzvláště rozvířila historička Rosamond McKitterick, podle níž Karel Veliký dokonce neměl být osobně přítomen aktu vydávání listin. Někteří notáři a písaři prý měli být v součinnosti s královskými úředníky oprávněni vydávat listiny v Karlově jménu (tedy podepisovat listiny jménem nepřítomného panovníka). Podle této hypotézy mimo jiné nelze zrekonstruovat Karlův itinerář, neboť jeho podoba vychází z údajů v Karlových listinách.²⁾

Ať tak či onak, Franská říše byla i v době Karla Velikého konglomerátem nesourodých oblastí, které byly spojeny především osobou panovníka. V tomto smyslu lze politickou strukturu Franské říše charakterizovat jako vládu „bez státu“. Tím není myšleno, že by Franská říše postrádala prvky správy a politické organizace. Ale jedná se o charakterizaci situace, kdy výkon moci byl zprostředkován sítí osobních vazeb a opakovaně obnovovaným konsensem politických aktérů.³⁾

Svazek heterogenních oblastí tvořících Franskou říši protínalo několik správních sítí. Nejvýraznější z nich vybudovala církev – více než sto diecézí tvořilo pevnou páteř říše, o kterou bylo možné se dobře opřít. Biskupové (a jejich sídelní města) byli zárukou, že v dané oblasti je možné počítat se vzdělanými úředníky, kteří v případě potíží a krizí budou jednat k prospěchu křesťanských obyvatel říše a v zájmu panovníka. Biskupové dokázali aktivně organizovat obranu kraje, zajišťovat pomoc při hladomoru a přírodních katastrofách, podávat králi zprávy o dění v diecézi a také hostit panovníka a jeho dvůr. Důležitými opěrnými body panovnické správy byly rovněž kláštery, které (zejména v zářných oblastech) svým významem mnohdy nezaostávaly za biskupstvími.⁴⁾

Paralelně s církevní správou byla říše prodchnuta též sítí královských falcí, v dobových pramenech označovaných podle hlavní budovy jako *palatium* či *aula regia*. Zpravidla se jednalo o venkovská správní centra, ale někdy mohly být falce přímo svázány i se sídlem biskupství (na-

Obr. 2: Západní průčelí cášského dómu obsahující karolinské zdivo. Prostor před průčelím dispozičně odpovídá původnímu umístění atria.

příklad falc a biskupství Paderborn). Franští panovníci tyto falce v různých časových intervalech objížděli, konali na nich sněmy (nešlo jen o shromáždění šlechty, ale i o církevní synody) a rozhodovali o rozličných záležitostech, čímž fakticky vykonávali vládu. Falce tedy měly významnou reprezentační funkci, nicméně jednalo se také o centra produkce. Z doby Karla Velikého máme dochované prameny, které se podrobně věnují i hospodářské činnosti falce a stanovují, čím vším mají být falce hmotně zajištěny. Protože však franští panovníci jednotlivé falce nenavštívili mnohdy i několik let, bylo třeba zajistit, aby správa falcí a jejich okolí fungovala nezávisle na přítomnosti panovníka, a to prostřednictvím stálých královských úředníků.⁵⁾

V obecné rovině sestávaly franské falce především z reprezentativní halové stavby (královské síně či paláce), v níž bylo možné konat shromáždění, dále z obytné budovy pro královskou rodinu a panovnický dvůr, kostela či kaple a volného prostoru pro venkovní shromáždění či pro výstavbu stanů. Většina falcí také disponovala hospodářskými budovami a měla nějakou formou opevnění, které však mělo spíše symbolický charakter a ochranu skýtalo pouze před drobnými loupeživými útoky. Frankové zpravidla nepředpokládali, že by falce dokázaly odolat koordinovanému útoku vojska (výjimku představovaly falce, jež byly součástí měst, jako například v Řezně, které bylo opevněné kamennými římskými hradbami). V 9. století proto některé významné franské falce dokázali poměrně snadno vypálit vikingové.

Síť franských královských falcí byla tradičně hustá v oblasti Paříže (například falce Compiègne, Quierzy). S nástupem Karlovců se pak centrum říše přesunulo více na východ do povodí řek Mázy a Mosely a na významu nabyly

Obr. 3: Současná romantizující podoba interiéru cášského dómu.

falce Diedenhofen, Herstal či Nimwegen v okolí center karolinského rodu. V době Karla Velikého pak přesun politického těžiště Franské říše postoupil dále na východ a panovníkovými oblíbenými falcemi byly Ingelheim, Frankfurt nad Mohanem, Worms, Cáchy či Paderborn.

Hlavní pozornost veřejnosti na sebe strhávají především Cáchy, které jsou úzce spojeny s pamětí na císaře Karla Velikého a své centrum zde má i Karlův křesťanský kult. Cáchy se však staly Karlovým oblíbeným místem pobytu až relativně pozdě. Zpočátku pobýval například ve Wormsu (kde však došlo roku 791 k rozsáhlému požáru falce) či v Ingelheimu. S výstavbou falce v Cáchách započal Karel roku 794: prý kvůli místním teplým pramenům, ve kterých se rád koupal. Cášská falc je v mnoha ohledech pozoruhodná, což bylo zřejmé již Karlovým současníkům: „Bez ohledu na to, kolik času a prostředků Karel věnoval rozšiřování království a podmaňování nepřátelských národů, začal na mnoha místech království budovat stavby jak pro okrasu, tak pro užitek. Některé z nich byly dokončeny ještě za jeho života. Mezi nimi zvláště vyniká bazilika Panny Marie v Cáchách [...]“⁶⁾ Právě základy dómu Panny Marie v Cáchách dodnes upomínají na Karlovu dobu a již samotná volba půdorysu (pravidelného osmiúhelníku) ukazuje na kulturní a myšlenkový transfer z italského prostoru. Ostatně, Karel nechal do Cách nákladně dopravit *spolia* ze severní Itálie a z Říma.⁷⁾ K cášské falci patřila též menažerie, jejíž součástí byl i slon Abul Abbás, kterého daroval franskému císaři bagdádský chalífa Hárún-al-Rašíd.⁸⁾

Velice impozantní stavbou, srovnatelnou s cášským královským palácem, byla síň na falci Ingelheim.⁹⁾ Její výstavbu započal Karel Veliký, ale dokončil ji až jeho syn Ludvík I. Zbožný. Okolo síně o rozměrech 40,5 x 16,5

Obr. 4: Královská síň na falci Ingelheim.

Obr. 5: Detail zdiva královské síně v Ingelheimu.

Obr. 6: Zbytky ingelheimské falce v moderní zástavbě.

metrů se rozkládal komplex dalších budov, který postupně rozšiřovali i otonští císaři (zděný komplex falce měl rozměry 145 x 110 metrů). Karel Veliký konal v Ingelheimu velké sněmy a roku 788 byla falc svědkem nechvalně proslulého politického procesu s bavorským vévodou Tassilem III. Císař Ludvík I. Zbožný pak v Ingelheimu například přijal poselstvo (regionálního) dánského krále Haralda Klaka. Falc v Ingelheimu popsal oslavnými verši Ludvíkův básník Ermoldus Nigellus, podle něhož měla být falc vymalována dvěma impozantními cykly s historickými náměty.¹⁰⁾ Z falce se sice dochovalo přes 3000 fragmentů malby

stěn, ty však poukazují na ornamentální výzdobu a Ermoldovo líčení je nejspíše jen literární fabulací.

Poznámky: 1) Srov. např. Ehlers, C.: Der reisende Herrscher. Organisation und Kommunikation. In: Pohle, F. (Hrsg.): Karl der Grosse, Charlemagne. Orte der Macht. Essays. Dresden 2014, s. 40–47. 2) McKitterick, R.: Charlemagne. The Formation of a European Identity. Cambridge 2008, s. 171–213. 3) Srov. výstižně např. Jussen, B.: Die Franken. Geschichte, Gesellschaft, Kultur. München 2014, s. 81–97; Ehlers, C.: Ein staatsähnliches Gebilde? Strukturen der Herrschaft im Reich Karls des Großen. In: Becher, M. et al.: Das Reich Karls des Großen. Darmstadt 2011, s. 63–70. 4) K významu franského episkopátu srov. např. Šenk, M.: Biskup, svatost a moc. Latinská biskupská hagiografie a její místo ve společnosti doby merovejské a karolinské. Disertační práce Ústav světových dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Praha 2025; Patzold, S.: Episcopus. Wissen über Bischöfe im Frankenreich des späten 8. bis frühen 10. Jahrhunderts. Ostfildern 2008. 5) Srov. výstižně

např. Ehlers, C.: Wo der König Station machte. Sedes Regiae. Königspfalzen und Königshöfe im Reich Karls des Großen. In: Becher, M. et al.: Das Reich Karls des Großen, s. 71–78; Herdick, M.: Pfalzen als Produktionsstandorte des Handwerks. Anmerkungen zu einem Forschungsdesiderat. In: Pohle, F. (Hrsg.): Karl der Grosse, Charlemagne. Orte der Macht. Essays. Dresden 2014, s. 94–101. 6) Upravený překlad podle Daniš, P.: Einhardus. ...a neuniknout budoucímu věku. Vita Caroli Magni. Praha 1999, s. 54. 7) Česky srov. nově Royt, J.: Spolia a myšlenka renovatio imperii. In: Izdný, J. – Suchánek, D. – Tomíček, D. a kol.: Amicis omnia sunt communia. Integrace a dezintegrace v dějinách, společnosti a literatuře. Praha 2022, s. 78–79. 8) Srov. Šenk, M.: Karolinské zahrady. In: Vesmír 105/3, 2026 [v tisku]. 9) Falc Ingeheim v posledních letech zasluženě poutá intenzivní pozornost archeologů, srov. především četné publikace H. Greweho. 10) Dümmler, E. (ed.): Monumenta Germaniae Historica. Poetae 2. Poetae Latini aevi Carolini III. Berlin 1884, s. 63–66.

Správcovský dům čp. 2 u zámku v Hluboši – domnělé původní panské sídlo

Alžběta Karlová – Václav Chmelíř

Budova čp. 2 v Hluboši (okr. Příbram) se nachází při vstupu do areálu zámku a je v literatuře označována za správčovský dům.¹⁾ Je to volně stojící zděná budova na obdélném půdoryse s jižní přístavbou schodišťového rizalitu na pětibokém půdoryse. V prostorách obsahuje nyní obytné místnosti. Především jižní průčelí s rizalitem (s přístavkem záchodu) svojí současnou podobou nahrává spekulacím o tom, že by se mohlo jednat o původní tvrz, která je zde v minulosti doložena již od 15. století.²⁾ Ke staršímu původu čp. 2 se přiklonil V. Ryšavý, jenž portál této budovy zařadil do období baroka. Celá budova mu připomenula zámek Bušovice na Rokycansku, dílo Jakuba Augustona mladšího. Do tohoto období řadil i vznik celé stavby.³⁾

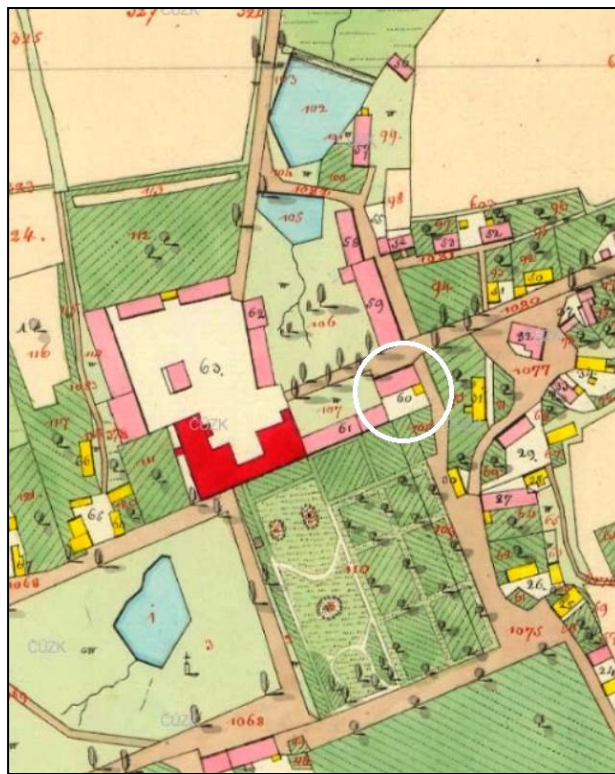
Na základě studia pramenů a průzkumu stavby se musíme vyjádřit negativně k takovým postřehům. Zdo-

čp. 2 je nepřehledná. Raabizační mapa z 1780 ukazuje i nejvýchodnější díl k zámku přistavěného skleníku, který mohl ležet na místě dnešního čp. 2.⁴⁾ Popis celého areálu zámku a panského dvora z roku 1804 obsahují desky zemské. V jeho rámci není popsána budova, která by svou polohou odpovídala dnešní čp. 2.⁵⁾ S tou se poprvé jistě setkáváme až ve stabilním katastru z 1. poloviny 19. století. Je zachycena na císařském otisku mapy tohoto

Obr. 01: Hluboš, čp. 2, pohled od jihovýchodu (foto A. Kratochvílová 2024).

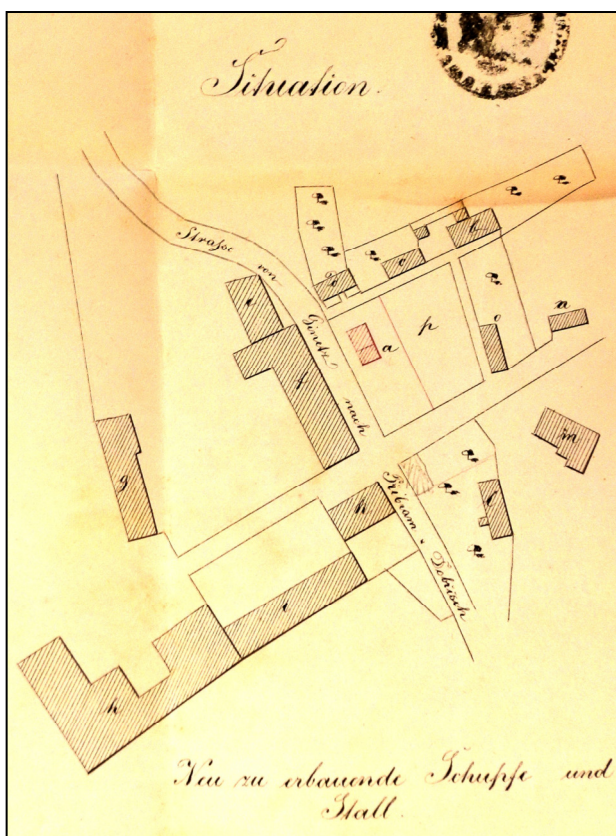
kumentovat existenci zkoumané stavby je možné především na základě map. Celý ho poprvé zobrazuje po polovině 18. století první vojenské mapování: situace dnešní

Obr. 02: Hluboš, výřez z císařského otisku mapy stabilního katastru. Nynější čp. 2 zakroužkováno. 1839. (citace v pozn. 6).

Obr. 03: Hluboš, výřez z originální mapy stabilního katastru. 1839–1872 (citace v pozn. 8).

Obr. 04: Situace k plánu přestavby na zájezdní hostinec v Hluboši. 1862 (citace v pozn. 7).

v podobě obdélné budovy s malým čtvercovým přístavkem při severním kraji jižní fasády. Na této straně přiléhá také nádvoří, patrně ohrazené zdí, mající stejnou linii jako na západě k zámku přistavěná stavba: skleník a později kaple.⁶⁾ Plán na stavbu zájezdního hostince z roku 1862 obsahuje i situaci, kde jsou zobrazeny i mnohé ze staveb zámeckého areálu, včetně už dnešního čp. 2, které je popsáno jako sýpka, bez čísla popisného.⁷⁾ Již brzo potom zřejmě došlo k jejím stavebním změnám, které byly zaneseny do originální mapy stabilního katastru.⁸⁾ Proměna je patrná v přístavbě dnes existujícího rizalitu uprostřed jižní fasády. Kdy však obdržel čp. 2 není jasné. Snad to bylo spojeno s tím, že budova přestala být sýpkou a stala se úřednickým stavením, jak říká k roku 1875 farní kronika.⁹⁾ 1920 až 1929 část budovy užívala četnická stanice.¹⁰⁾ V poválečném období, kdy zde sídlila škola, bylo čp. 2 po 1961 opraveno.¹¹⁾

Obr. 05: Hluboš čp. 2, vyhodnocení stavebního vývoje, nahoře půdorys přízemí, uprostřed půdorys patra, dole půdorys podkroví, autor A. Kratochvílová. (citace v pozn. XX).

Dokončení v příštím čísle.

Drobnosti, dodatky, opravy, informace, zajímavosti, ohlasy

Uctění 100 výročí úmrtí Augusta Sedláčka

Petr Mikota

Dne 17. 1. 2026 vyjela skupina členů KAS pobočky Plzeň rozšířená o členy Spolku pro záchranu hradu Vofštejna do Písku. Akci připravil a Pískem provedl Václav Menčík. Cestou od nádraží jsme se zastavili u domu, kde Sedláček v posledních letech svého života bydlel. Potom jsme se přesunuli na starý hřbitov, kde jsme položili věnec na jeho hrob. Oficiální oslavy probíhaly již 15. ledna na výročí úmrtí, o čemž svědčily dva velké věnce od Města Mladé Vožice a Prácheňského muzea v Písku. Náš klubový věnec se mezi nimi ztrácel, ale zato měl nejdelší stuhu. Sedláček sám neměl květiny ani věnce na hřbitově rád, ale jak vidět, nebylo mu to nic platné. Zapálili jsme svíčky a přehráli z mobilu píseň Hej Slované.

Po této „oficiální“ části následovala prohlídka Písku, kdy

nás Venca Menčík provedl po nejdůležitějších památkách města. Zakončili jsme tradičně v restauraci U Reinerů. Zde jsme zkontrolovali, že pamětní deska umístěná zde KASem při 70. výročí úmrtí je stále na místě. I pivo je pořád dobré. Po obědě menší turistická sekce prošla úsek Sedláčkovy stezky vybudované Klubem českých turistů k jeho 80tinám a obnovené roku 2006 (podrobně např. ve Wikipedii). Ve zledovatělém terénu byl pochod údolím Otavy k lávce a kolem hradiště Vrcovice na zastávku vlaku poměrně náročný.

V restauraci U Reinerů. Šipka ukazuje pamětní desku.

Už jste četli...?

Průzkumy památek 32/2025, č. 1. Z obsahu: D. Razím: Nové poznatky o výzdobě stropu Bajkového sálu na zámku Lemberku, Identifikace knižní předlohy devíti emblematických výjevů.

Průzkumy památek 32/2025, č. 1. Z obsahu: P. Drnovský – J. Unger: Stavební podoba šlechtického sídla na základě vyhodnocení dokumentace výkopů z let 2013, 2016 a archeologického výzkumu v roce 2024. P. Drnovský – L. Rytíř – J. Slavík – J. Unger: Pozdně středověká předsunutá bašta náhodského hradu (dnes zámku). Archeologický výzkum zaniklé fortifikace v poloze Vysoký šanc.

Památky středních Čech 39/2025, č. 1. Z obsahu: V. Razím – J. Marounek: Hrochův Hrádek u Březnice. J. Černochová: Poznatky z opravy fasád k barokní podobě objektu čp. 45 v Krásné Hoře nad Vltavou. J. Pešta: K identifikaci středověkého jádra zámku v Dobřejovicích.

Jiří Slavík

Zprávy z klubu

Rada

Kontaktní adresa: KAS, K Fořtovně 202/23, 312 00 Plzeň. Tel. 606 666 418, e-mail: vchmelir@email.cz. Internetové stránky: <http://www.klub-augusta-sedlacka.cz>.

Pobočka Plzeň

Kontaktní adresa: KAS, K Fořtovně 202/23, 312 00 Plzeň, tel. 606 666 415, e-mail: tokarel@seznam.cz.

Zpráva o hospodaření v roce 2025:

zůstatek k 31. 12. 2024 - 40 068,- (účet 37 168,- hotovost 2 900,-). Příjmy: 14 210 Kč (desátek 720, příspěvky 4 740, Hláška 7 800, dary 950). Výdaje: 27 000 Kč (dataprojektor 10 000, poštovné 7 680, přednášky 800, převod radě 8 520). Zůstatek k 31. 12. 2025: 27 278,- Kč.

Na lednové schůzce nás J. Anderle seznámil s průzkumem Starého probošství na Pražském hradě. V únoru přednášel T. Makaj na téma Rožmberkové na Podbrdsku. Na schůzce v březnu pohovořil P. Mikota o tzv. „Cestě orlích hnízd“ což je pás hradů na vápencovém hřebeni mezi Krakovem a Čenstochovou.

Jarní autovýlet proběhne 30. května. Trasa: Plzeň – Bužice, hrad – Strážovice, zámek – Zvíkov, hrad (prohlídka) – Milevsko, klášter (prohlídka) – Zalužany, zámek – Hrochův Hrádek – Plzeň. Přihlášky vchmelir@email.cz.

redakce

Pobočka Praha

Kontaktní adresa: KAS Pobočka Praha, PhDr. Helena Klímová, Tř. Milady Horákové 133, 166 21 Praha 6 – Dejvice, e-mail: Petr Valenta, geomess@volny.cz.

Zpráva o činnosti v roce 2025: V průběhu roku 2025 se neuskutečnil žádný výlet, v rámci členských schůzí proběhlo 10 přednášek. Na lednové a únorové schůzce dokončil Martin Holý svou čtyřdílnou přednášku o hradech na dolnorakouské řece Kamp. Na březnové přednášce seznámil prostřednictvím svých dronových snímků Petr Šafránek posluchačstvo s hrady ve španělské provincii Valladolid. Dubnovou přednášku věnoval Jan Malý dvojímu obléhání hradu v anglickém Rochesteru. V květnu a v červnu představil Jan Fulík hrady a další památky na ostrově Kypr. Po letních prázdninách bylo možné potěšit se dronovými snímky hradů v Kastilii a Leónu od Petra Šafránka. Říjen patřil dvěma středoevropským hradům Warwick a Kenilworth a jejich historii a stavebnímu vývoji, o kterých informoval Jan Malý. V listopadu poreferoval Jiří Varhaník o aktuálním stavu poznání nejstarších stavebních fází moravského Buchlova, se zvláštním důrazem na tamní hradní kapli.

Závěrečná prosincová přednáška patřila opět Petru Šafránkovi, který tentokrát zimní čas projasnil snímky hradů ze slunné Andalusie.

V průběhu roku 2025 značně prořídly řady členů pražské pobočky. V lednu zemřel doc. Miroslav Plaček (do konce roku 2024 člen pobočky), další členové pobočky sdělili, že již nechtějí ze zdravotních či časových důvodů být členy, nebo navzdory opakovaným urgencím neuhradili členský příspěvek. Předseda pobočky Jan Boukal se z rodinných a časových důvodů rozhodl rezignovat na svou funkci, volba nového předsedy a předání agendy proběhne na první schůzce nového roku.

Zpráva o hospodaření v roce 2025:

Počáteční stav pokladny pražské pobočky k 1. 1. 2025 činil 8 901 Kč. Celkové příjmy během kalendářního roku dosáhly výše 5 610 Kč (výběr desátku + předplatné Hlázky), celkové výdaje pak výše 6 001 Kč (5 610 Kč odevzdání příspěvků Radě KAS + 391 Kč poštovné). Konečný zůstatek v pokladně tak k 31. 12. 2025 činil 8 510 Kč. Pražská pobočka vzhledem k výše uvedeným skutečnostem vstupuje do roku 2026 v počtu 45 členů.

Jan Boukal

Pobočka Hradec Králové

Uplynulý rok byl pro východočeskou pobočku poměrně dynamický, neboť jej provázely tři důležité změny. Důležitým momentem bylo přijetí nového člena Filipa Langera, zástupce kastelána hradu Litice nad Orlicí na výroční schůzi 13. února 2025. Na stejné schůzi proběhly i pravidelné volby nového výboru. Při nich byl na místo rezignujícího jednatele Jana Čížka zvolen Vojtěch Barcal, předsedou pobočky zůstal Jiří Slavík, pokladníkem Jan Švejkar. Ve stejném složení zůstala revizní komise – jmenovitě Jaroslav Černý jako předseda, dále Jan Čečetka a Petr Nožička. Pobočka bohužel v roce 2025 utrpěla velkou ztrátu úmrtím dlouholetého člena a významné osobnosti východočeské kastelologie profesora Františka Musila. Členská základna tak nyní čítá 18 osob, z toho dva kolektivní. Aktivních je však jen zhruba polovina z nich.

Dne 10. dubna 2025 proběhla členská schůze spojená zejména s projednáním plánovaného klubového výjezdu do Rychlebských hor, uskutečněného v sobotu 12. dubna za účasti šesti členů a jednoho rodinného příslušníka. Byly navštíveny hradní lokality Žulová a Kaltenštejn, renesanční zámek (fojtství) ve Vidnavě, zřícenina hradu Rychleby a Pustý hrad v Račím údolí. Další klubová schůze se dle plánu uskutečnila dne 25. září. Na programu bylo opět projednání klubového výjezdu, tentokrát na Krivoklátsko, naplánovaného na sobotu 27. září 2025. V důsledku nezajištění návštěvy plánovaného hlavního objektu se však výjezd nakonec neuskutečnil. Při zářijové schůzi si členové vyměnili své poznatky ze soukromých cest po hradech, zámcích a tvrzích – zmíníme alespoň hrad Lapis Refugii v Kolíně, Hukvaldy, Starý Jičín, slovenský Plavecký hrad, Devín, Bratislavský hrad, Čachtický hrad, slezské hrady Bolczów a Sokolec a slovinské hrady v Lublani, na Bledu a v Celje. Poslední schůze proběhla dne 11. prosince, byly na ní projednány aktuality v oboru a na rok 2026 naplánovány schůze na 12. 2., 9. 4., 10. 9. a 10. 12. a výjezdy na 12. 4. na Chrudimsko a na 12. 9. buď na Krivoklátsko nebo na dolní Sázavu.

Vojtěch Barcal a Jiří Slavík

Zpráva o hospodaření v roce 2025: Počáteční stav pokladny k 1. 1. 2025 byl 6 560 Kč. Příjmy činily 2 080 Kč (čl. příspěvky a předplatné Hlázky), výdaje 3 982 Kč (odvod Radě a předplatné Hlázky, občerstvení, květinový dar při pohřbu prof. Musila). Konečný zůstatek k 31. 12. 2025 byl 4 658 Kč.

Jan Švejkar

Pobočka Zlín

Kontaktní adresa: Radim Vrla, e-mail: vrla.radim@npu.cz.

Zpráva o hospodaření v roce 2025: Zůstatek k 31. 12. 2024: 17 643,- Kč. Příjmy: 7 260,- (členské příspěvky 5 700, Hlaska 1 560). Výdaje: 7 869,- Kč (desátek 570, Hlaska 1 560, ostatní tj. poštovné, občerstvení apod. 5 739). Zůstatek k 31. 12. 2025: 17 034,- Kč.

Radim Vrla

Další informace od poboček redakce do uzávěrky tohoto čísla neobdržela.

Kontakty na ostatní pobočky:

Pobočka Humpolec

Kontaktní adresa: KAS, pobočka Humpolec, Hradská 818, 396 01 Humpolec, E-mail: kocmani.hu@seznam.cz, frantisek.kocman@mesto-humpolec.cz, tel: 777347511. Internetové stránky pobočky: <http://www.hrad-orlik.cz>.

Pobočka Brno

Kontaktní adresa: Stanislav Pivoňka, Bořetická 4, 628 00 Brno, e-mail: st.piv@seznam.cz.

Pobočka Hradec Králové

Kontaktní adresa: Ing. Jiří Slavík, Nerudova 1210, 517 41 Kostelec n. Orlicí, e-mail: slavik.jiri@npu.cz, jaroslav_cerny@centrum.cz.

Pobočka Olomouc

Kontaktní adresa: MUDr. Jiří Hoza, Ph.D., Hněvotínská 394/61, 770 00 Olomouc, e-mail: jihaz@post.cz.

Uzávěrka dalšího čísla: 10. 6. 2026 (vyjde v první červencové dekádě 2026)

HLÁSKA, zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka. ISSN 1212-4974.

Vychází čtvrtletně. Toto číslo vyšlo v 1. dubnové dekádě 2026.

Šéfredaktor Mgr. Václav Chmelíř, Ph.D. (rozumber@post.cz), technický redaktor ing. Petr Mikota (pmikota@post.cz), redaktor pro internet Milan Novobilský (klub_augusta_sedlacka@centrum.cz).

Adresa redakce: Klub Augusta Sedláčka, K Fořtovně 202/23, 312 00 Plzeň.

Vydává Klub Augusta Sedláčka za přispění statutárního města Plzně.

Registrováno pod značkou OK UmP 23/1991. 350 výtisků.